

- universytetakh Velykoi Brytanii ta Ukrainy [Peculiarities of the professional training of economists in the universities of Great Britain and Ukraine], *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «KyievoMohylianska akademii»*. Serii: Pedagogika.. T. 199. Vyp. 187, pp. 76–80.
14. Benkovska, N. B. (2016), Porivnialnyi analiz svitovoho ta vitchyznianoho dosvidu shchodo pidhotovky ekonomistiv u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Comparative analysis of world and domestic experience in training economists in higher educational institutions], *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii : Pedagogika i psykholohiia*. № 2, pp. 146–151.
  15. Zadorozhna, N. (2013), Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti u profesiinii pidhotovtsi ekonomistiv [Formation of communicative competence in professional training of economists], *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*. Vyp. 3–4, pp. 75–78.
  16. Bychok, A. V. (2016), Interaktyvni tekhnologii v profesiinii pidhotovtsi ekonomistiv u Nimechchyni [Interactive technologies in professional training of economists in Germany], *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Pedagogichni nauky*. Vyp. 72 (1), pp. 7–11.
  17. Dziuba, H. I. (2015), Profesiina pidhotovka maibutnikh ekonomistiv v Ukraini i Nimechchyni: zahalni tendentsii i vidminnosti [Professional training of future economists in Ukraine and Germany: general trends and differences], *Naukovyi visnyk Natsionalnogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Pedagogika, psykholohiia, filosofii*.. Vyp. 220, pp. 20–26.
  18. Kostenko, R. V. (2012), Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh ekonomistiv do roboty na valiutnomu rynku [A competent approach in the professional training of future economists to work on the foreign exchange market], *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnogo pedagogichnogo universytetu im. K. D. Ushynskoho*. № 7–8, pp. 197–209.
  19. Loiko, D. M. (2015), Kreatyvna kontsepsiia navchannia pry pidhotovtsi ekonomistiv v umovakh intehtatsii do YeS [A creative concept of education in the preparation of economists in the conditions of integration into the EU], *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnologii ta dyzainu. Serii: Ekonomichni nauky*.. № 5, pp. 61–70.
  20. Nauholnykova, O. M. (2016), Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh ekonomistiv u SShA [System of professional training of future economists in the USA], *Pedagogika ta psykholohiia*.. Vyp. 52, pp. 291–301.

УДК 316.454.52:378.091.212(045)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ СПІЛКУВАННЯ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Щербан Т. Д., Самойлов О. С., Антоник Є. М.

FEATURES OF INTERNET COMMUNICATION OF MODERN STUDENTS

Shcherban Tetiana, Samoilo Oleksiy, Antonyk Evgenii

У статті розглянуто особливості спілкування студентів у мережі Інтернет. Доведено, що специфіку інтернет-спілкування складають наступні його характеристики: розмитість, анонімність, безпека, прихованість, різноманітність партнерів спілкування. Такі особливості дозволяють констатувати, що мережа Інтернет є простором (віртуальним) в якому більшість поведінкових реакцій людини у більшості детермінується особистісними змінними. Важливим у процесі інтернет-спілкування є взаєморозуміння. Активізація взаємодії студента з інноваційними комп'ютерними технологіями стверджує,

що інтернет-спілкування сприяє формуванню готовності до освоєння і користування сучасними електронними технологіями, розвиває можливості адаптації молодшої людини до реалій сучасного життя.

Ключові слова: інтернет-спілкування, взаєморозуміння, міжособистісне пізнання, емоційний контакт.

Communication on the Internet is multifaceted, but also contradictory in its influence on the formation and development of personality. It is obvious that modern life (covid, martial law) increases the negative impact of the Internet on the development of young people. Thus, today it is important to: thoroughly and timely diagnose the mentioned problems and systematically implement measures to prevent the negative personal effects they cause; emphasize positive personal changes caused by the use of computer technologies. Therefore, the purpose of the research is to study the features of internet communication of modern students.

Internet communication activates the need to understand the partner, information, and the situation. Mutual understanding in Internet communication takes place with the help of mechanisms of mutual understanding, identification, reflection. In communication by means of the Internet, it is also necessary to distinguish and analyze the forms of personality manifestation of one's attitude towards another and direct reactions to one's actions and deeds.

Summarizing, we note that the specifics of Internet communication are its following characteristics: blurring, anonymity, security, stealth, variety of communication partners. Such features allow us to state that the Internet is a (virtual) space in which the majority of human behavioral reactions are mostly determined by personal variables. The activation of the student's interaction with innovative computer technologies claims that Internet communication contributes to the formation of readiness to master and use modern electronic technologies, develops the possibilities of adaptation of a young person to the realities of modern life.

Key words: Internet communication, mutual understanding, interpersonal cognition, emotional contact.

Постановка проблеми. У низці досліджень доведено, що спілкування у мережі Інтернет є багатоплановим, але і суперечливим у впливі на формування та розвиток особистості: це і інтелектуальний розвиток, самопізнання, самореалізація; але це і розвиток залежності, агресивності, депресивності. Очевидно, що сучасне життя (ковід, воєнний стан) посилюють негативний вплив Інтернету на розвиток саме юної особи. Таким чином сьогодні важливо: ґрунтовно, своєчасно діагностувати зазначені проблеми та системно впроваджувати заходи профілактики негативних особистісних, які вони спричиняють; акцентувати позитивні особистісні зміни, спричинені використанням комп'ютерних технологій.

Вивчення інтернет-спілкування як чинника розвитку особистості було предметом дослідження багатьох науковців (О.Є. Войскунським, М.П. Концевим, К.Є. Кузьміною, О.Р. Масловим, П.О. Мунтяном, К. Янг та ін.). Метою різних досліджень були такі питання, як: особистісні резерви, і специфіка впливу на індивіда соціальних мереж, шляхи опору особистості соціальним мережам (С.Р. Дінабург, І.П. Мелюхін, С.О. Нехаєв та ін.); ідентифікація у віртуальному середовищі (Д.А. Бернштейн, Е.Роббінс, К.М. Якіменко та ін.); детермінація формування світогляду особистості засобами комп'ютерних технологій (В.Ю. Нестеров, О.О. Сакбаєв, Дж.Сулер та ін.); інтернет-залежність, схильність особистості до такої залежності (Дж. Гекенбеч, С.С. Давтян, Р.С. Хе'юнг та ін.).

Про те, головна увага науковців була спрямована на вивчення смислу самого явища «інтернет-спілкування»: мотивів та потреб інтернет-спілкування [1; 2]; ідентичність у віртуальному просторі [3; 4]; формування інтернет суспільства [5; 6; 7]; феномену «віртуальних особистостей», що виникає на основі інтернет-спілкування [8]; психологічні особливості інтернет залежності [9; 10; 11].

Узагальнюючи відмітимо, що більшість проведених досліджень розкривали смисл та

специфіку інтернет-спілкування, тобто не приділялася увага вивченню можливостей позитивних особистісних змін, особливо у сенситивному періоді – навчання у закладах вищої освіти. Таким чином, проблема розвитку особистості через засоби комп'ютерних технологій залишається маловивченою й актуальною та практично значимою. Отже метою дослідження є вивчення особливостей інтернет спілкування сучасних студентів.

Результати дослідження. Період студентства вимагає від особистості формування чітко визначених життєвих орієнтирів, ставить її перед необхідністю зробити певні відповідальні вибори – є сенситивним для розвитку мотиваційних ціннісних орієнтацій з гармонійним прагненням до відповідальності, особистісного зростання. Особистісне зростання та самореалізація не можливе поза спілкування. Сучасне життя пропонує нове спілкування засобами інтернету. Інтернет-спілкування активізовує потребу у розумінні партнера, інформації, ситуації. Слід підкреслити, що спілкування у мережі інтернету утруднено через анонімність як власну так і партнера спілкування. Саме це утруднює або спотворює взаєморозуміння. Процес розуміння іншої людини – складне явище. Взаєморозуміння у комунікації через соціальні мережі та засобами Інтернету є ще ускладненим і має свою специфіку. Таке взаєморозуміння має кілька ступенів. На першому - реалізується усвідомлення цілей, мотивів, установок іншого. На другому – реалізуються перцептивні процеси. Доцільно підкреслити, що не всі люди здатні розуміти іншого саме на цьому рівні. Перцептивність у спілкуванні ґрунтується на взаєморозумінні – учасники повинні враховувати не тільки особисті потреби, але і мотиви іншого.

Взаєморозуміння у інтернет-спілкуванні відбувається за допомогою механізмів взаєморозуміння, ідентифікація, рефлексія. Дослідниками зазначається, що одним з важливих механізмів міжособистісного пізнання є стереотипізація. Не дивно, що в психології конкурують різні класифікації стереотипів. Соціально-рольові стереотипи проявляються в залежності оцінки особистісних якостей людини від її соціальної ролі, рольових функцій.

Успішна комунікація у соціальних мережах вимагає зовсім не максимуму, а специфічного оптимуму перцептивної точності. При цьому підкреслюється, що зайва точність (повнота, глибина і т.д.) сприймання так само негативно позначається на ефективності спілкування, як і недостатність.

Другим механізмом міжособистісного сприймання є проектування. Механізм проектування полягає в неусвідомленому наділянні другої людини власними мотивами, приписуванні їй переживань і якостей, які притаманні тому, хто оцінює [12]. Феномен проектування у спілкуванні засобами Інтернету може проявлятися і зовсім іншим чином. Людина схильна приписувати іншому не тільки власні риси характеру, але й деякі поведінкові та мотиваційні особливості, по суті здійснюючи проєкцію всіх можливих рівнів, що констатують особистість «іншого». Звідси не випадково, що в психології каузальної атрибуції навіть з'явилося уявлення, згідно якого людина не стільки пізнає поведінку і мотиви «іншого» скільки приписує їй властивості власного «Я».

Наступний механізм пізнання – децентрація, під якою розуміють здібність людини відійти від власної егоцентричної позиції, здібність до сприймання точки зору іншої людини. Децентрація не тотожна здібності людини стати на позицію іншої, думати і діяти «як вона». Саме з децентрацією пов'язане успішне і безконфліктне сприйняття іншої людини.

Міжособистісне ставлення визначається як характер переживань особистості, особливостей сприйняття дійсності, характер діяльності, характер поведінкової діяльності на зовнішній вплив [12].

Всі складові психологічної організації людини – від самих низьких до найвищих її підструктур – пов'язуються так чи інакше зі ставленням. Позитивний чи негативний досвід взаємовідносин з людьми одночасно формує і відповідну систему внутрішніх ставлень особистості.

У спілкуванні засобами інтернету необхідно розрізняти та аналізувати форми прояву особистості свого ставлення до іншого і безпосередні реакції на його дії і вчинки. Ці

поведінкові реакції можна умовно розділити на: усвідомлені тактовні дії (побажання, прохання і т.д.); нетактовні, обумовлені тим, що індивід розуміє недоліки, але «не знає як реагувати» (при цьому нерідко у інтернет-спілкуванні проявляються зухвалість, агресивність); відкрите пряме неприйняття партнера спілкування; різноманітні агресивні реакції на безпосередні звертання до власної особи. В усіх випадках прояву ставлень до себе на інтеракційному рівні індивід повинен вміти побачити обумовленість їх рівнями когнітивним і емотивним.

Потреба в емоційному контакті – актуальна соціальна потреба людини, що розвивається, навіть якщо спілкування є опосередковане засобами інтернету. Психологами доведено наявність безпосереднього зв'язку між пізнавальними та емоційними потребами у спілкуванні, тобто без попереднього задоволення пізнавальної потреби по відношенню до даної особи не можна задовольнити потреби в емоційному контакті. Аналіз праць з досліджуваної проблеми дозволив виокремити емоційні чинники, які впливають на потребу студентів в інтернет-спілкуванні: приховані бажання, низька психологічна стійкість, замкнутість, не товариські, прагнення пізнавати нові сторони життя, захист від конфліктів та стресів.

Однак така емоційна форма пізнання іншої людини, як емпатія, нерідко недостатньо реалізовується в інтернет-спілкуванні. Емпатія (співпереживання) – уміння поставити себе на місце іншого, здатність людини до довільної емоційної чуйності на переживання інших людей. Співпереживання – це прийняття почуттів, інших так, наче вони є нашими власними. Причому найбільш слабо виявляється в інтернет-спілкуванні міжвікова.

Висновок. Узагальнюючи відмітимо, що специфіка інтернет-спілкування, тобто спілкування, що здійснюється у мережі Інтернет, складають наступні його характеристики: розмитість, анонімність, безпека, прихованість, різноманітність партнерів спілкування. Такі особливості дозволяють констатувати, що мережа Інтернет є простором (віртуальним) в якому більшість поведінкових реакцій людини у більшості детермінується особистісними змінними. Метою такої поведінки у процесі інтернет-спілкування є ідентифікація учасників.

Активізація взаємодії студента з інноваційними комп'ютерними технологіями стверджує, що інтернет-спілкування сприяє формуванню готовності до освоєння і користування сучасними електронними технологіями, розвиває можливості адаптації молоді людини до реалій сучасного життя.

Список використаних джерел

1. Данько Ю. А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси / Ю. А. Данько // Сучасне суспільство. – 2012. – Вип. 2. – С. 179-184.
2. Немеш О. М. Соціальні мережі як провідний вид віртуального спілкування: проблематизація феномену / О. М. Немеш // Fundamental and applied reseaches in practice of leading scientific schools – Publishing office: Accent Graphics Communications – Hamilton, ON, 2014. – Issue 5. – С. 248 – 264.
3. Войскунский А. Е. Альтернативна ідентичність в соціальних мережах / А. Е. Войскунский, А. С. Євдокименко, Н. Ю. Федуніна // Вісник Московського університету. Серія 14. Психологія. – 2013. – № 1. – С. 66-83
4. Фісенко Т. В. Засоби впливу в соціальних інтернет-мережах / Т. В. Фісенко // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2012. – № 1. – С. 152–157
5. Варіативність соціалізації особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства: монографія /авт. колектив: Н. М. Токарева, А. В. Шамне, О. О. Халік [та ін.]; ред.Н. М. Токаревої. – Київ : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2017. – 220 с.
6. Вахула Б. Я. Соціальні інтернет-мережі їхні функції та роль у формуванні громадянського суспільства / Б. Я. Вахула // Вісник Львівського університету. – Львів, 2012. – Вип. 6. – С. 311–319
7. Данько Ю. А. Феномен соціальних мереж у контексті становлення і розвитку

- мережевого суспільства /Ю. А. Данько // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер.: Соціологічні науки . – 2012. – Т. 15, № 1-2. – С. 53-59
8. Мироненко Г. В. Інтернетпсихологія: напрями досліджень і перспективи розвитку / Г. В. Мироненко, Н. В. Климчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: www.nbu.gov.ua/portal/natural/uztnu/zapiski/2008/filologiya/uch_21_1fn/mirone_nklimch.pdf
9. Бирюков А. Б. Зависимость от социальных сетей [Електронний ресурс] / А. Б. Бирюков // Международный научный журнал «Инновационная наука». – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/zavisimostot-sotsialnyh-setey/viewer>
10. Камінська О. В. Психологічні детермінанти формування інтернет-залежності / О. В. Камінська // Проблеми сучасної психології . – 2013. – Вип. 22. – С. 194-204.
11. Богдан М. С. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж / М. С. Богдан, О. В. Горецька // Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування. – 2014. – С. 25-29.
12. Корнев М. Н. Соціальна психологія / М. Н. Корнев, А. Б. Коваленко. – Київ, 1995, 304 с.

References

1. Danko, Yu. A. (2012), Sotsialni merezhi yak forma suchasnoi komunikatsii: plusy i minusy [Social networks as a form of modern communication: pros and cons], *Suchasne suspilstvo*. Vyp. 2., pp. 179-184.
2. Nemesh, O. M. (2014), Sotsialni merezhi yak providnyi vyd virtualnoho spilkuвання: problematyzatsiia fenomenu [Social networks as a leading form of virtual communication: problematization of the phenomenon], *Fundamental and applied reseaches in practice of leading scientific schools – Publishing office: Accent Graphics Communications – Hamilton, ON, Issue 5*, pp. 248 – 264.
3. Voiskunskiy, A. E., Yevdokymenko A. S., Fedunina N. Yu. (2013), Alternatyvna identychnist v sotsialnykh merezhakh [Alternative identity in social networks], *Visnyk Moskovskoho universytetu. Serii 14. Psykholohiia*, № 1., pp. 66-83
4. Fisenko, T. V. (2012), Zasoby vplyvu v sotsialnykh internet-merezhakh [Means of influence in social Internet networks], *Derzhava ta rehiony. Serii 1. Sotsialni komunikatsii*. № 1, pp. 152–157
5. Tokareva, N. M., Shamne A. V., Khalik O. O. [ta in.] (2017), Variatyvnist cotsializatsii osobystosti v umovakh suchasnoho informatsiinoho suspilstva: monohrafiia [Variability of personality socialization in the conditions of the modern information society] /avt. kolektyv: red. N. M. Tokarevoi. – Kyiv : TOV NVP «Interservis», 220 p.
6. Vakhula, B. Ya. (2012), Sotsialni internet-merezhi yikhni funktsii ta rol u formuvanni hromadianskoho suspilstva [Social Internet networks, their functions and role in the formation of civil society], *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Lviv, Vyp. 6, pp. 311–319
7. Danko, Yu. A. (2012), Fenomen sotsialnykh merezh u konteksti stanovlennia i rozvytku merezhevoho suspilstva [The phenomenon of social networks in the context of the formation and development of the network society], *Visnyk Mizhnarodnoho slovianskoho universytetu*. Ser.: Sotsiologichni nauky . T. 15, № 1-2, pp. 53-59
8. Myronenko, H. V. (2008), Internetpsykholohiia: napriamy doslidzhen i perspektyvy rozvytku [«Internet psychology: directions of research and prospects for development»], *Scholarly notes of the Tavrichesky National University named after YOU. Vernadsky Series "Philology. Social communication". Volume 21 (60)*, Available at: www.nbu.gov.ua/portal/natural/uztnu/zapiski/2008/filologiya/uch_21_1fn/mirone_nklimch.pdf. [05.09.2022]
9. Biriukov, A. B. (2017), Zalezhnist vid sotsialnykh merezh [«Social Media Addiction»], *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Innovatsiina nauka»*, Available at:

<https://cyberleninka.ru/article/n/zavisimostot-sotsialnyh-setey/viewer> [05.09.2022]

10. Kaminska, O. V. (2013), Psykholohichni determinanty formuvannia internet-zalezhnosti [Psychological determinants of the formation of Internet addiction], *Problemy suchasnoi psykholohii*, Vyp. 22, pp. 194-204.
11. Bohdan, M. S., Horetska O. V. (2014), Psykholohichni osoblyvosti spilkuvannia zalezhnnykh vid sotsialnykh merezh [Psychological features of communication of people addicted to social networks], *Psykholohiia i sotsiolohiia: problemy praktychnoho zastosuvannia*, pp. 25-29.
12. Korniev, M. N., Kovalenko A. B (1995), *Sotsialna psykholohiia* [Social Psychology], Kyiv, 304 p.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>